

WINTER.

Het is een eigenaardig ding, dat ieder jaar een groot deel van onzen aardbol zulk een grooten witten mantel van sneeuw krijgt.

Wie de planeet Mars een beetje heeft bestudeerd, weet, dat de Zuidpool en de Noordpool daar ook altijd wit zijn, en dat die witte kap inkrimpt of uitbreidt, naarmate het daar zomer of winter is, zo dat men daarbij ook aan sneeuw gaat denken. Maar konden we van Mars uit onze aarde door een teleskoop bekijken, dan zouden we een veel grootere witte kap zien. Wie een globe bezit, bedekke maar eens in gedachten met een wit papier de volgende landstreken: in Europa de Britsche eilanden, Frankrijk, België, Nederland, Duitschland, Noorwegen, Zweden, Polen, het voormalige Oostenrijk-Hongarije, Rusland, Finland, en een deel van het Balkanschiereiland; in Azië heel Siberië en Russisch Centraal-Azië, Armenië, Tibet, en het Noorden van China; in Amerika heel het Britsche gebied en een deel van de Vereenigde Staten. Kort gezegd: verreweg het grootste deel van het land ten Noorden van den veertigsten breedtegraad.

En op het Zuidelijk halfrond zou, wanneer het daar winter is, de sneeuwkap even groot wezen, indien niet daar dit gebied bijna geheel zee water was. Daar smelt de sneeuw „doelloos in 't woelende water,” om een woord van Ten Kate's Schepping te gebruiken, maar de sneeuw valt er evenzeer.

En die sneeuwkap ligt hier op het Noordelijk halfrond op de meeste plaatsen twee, drie, vier, vijf, zelfs zes maanden achtereen en vormt een dikke vaste laag. Terwijl toch al die sneeuw in den zomer weer verdwijnt. Dan ligt ze alleen in het uiterste Noorden en op de hoogste bergen.

Wij hier in Nederland weten bijna niet, wat sneeuw is. Hetzelfde geldt voor Ierland en Schotland en Engeland en Noorwegen, en in Amerika voor de kustlanden aan den Grooten Oceaan. Hier komt de sneeuw maar af en toe eens kijken. Dit jaar werden we eerst nog al ruim bedeed, maar tot dusver is ze telkens ook weer gesmolten. Ik herinner me maar één winter, dien van 1890—91, dat de sneeuw bleef liggen van 25 November tot half Februari, bijna drie maanden achtereen. Maar gewoonlijk is het al sterk, wanneer we vier weken lang in de sneeuw zitten.

Dat komt door de nabijheid van den Atlantischen Oceaan, wiens water niet zoo spoedig de zomerwarmte verliest als het vasteland. De lucht is daardoor in den winter boven den Oceaan enkele graden hooger dan boven het land, en de heerschende Westenwinden brengen die grootere warmte hier. Dat verschilt wel niet heel veel, maar het is ook enkel de vraag, of de temperatuur boven of beneden 0° Celsius, 32° Fahrenheit is.

In ons eigen land is het zelfs te bemerken, of we dichter bij of verder van de zee zijn. Een paar weken geleden op een Woensdag hadden we hier aan de zee kust plasregens; ik kreeg toen bericht uit Utrecht en uit Overijsel, dat daar de eerste sneeuw was gevallen. Elken winter herhaalt zich dat verschijnsel. En gaan we verder naar het Oosten, Duitschland en Polen door tot in Rusland, dan bemerken we, dat de sneeuw daar veel meer valt en veel langer blijft liggen. Daar houdt men met de sneeuw rekening. Daar heeft het vervoer en het verkeer den heelen winter plaats met sleden, en daar bindt men zich de sneeuwschoenen onder de voeten voor de vlugge reis en voor het wintervermaak.

Bij ons is de sneeuw een meer zeldzame gast. We zijn blij, wanneer we ze zien, en gewoonlijk nog meer blij, wanneer ze gaat. Want ze stuurt onze verkeersgewoonten in de war, terwijl het de moeite niet waard is, ons er voor in te richten.

En omdat de sneeuw hier maar zoo weinig voorkomt, geven we ons gewoonlijk geen rekenschap van de betekenis van de sneeuw in de huishouding der natuur.

De sneeuw maakt groote landstreken pas bewoonbaar. Want sneeuw brengt veel meer water in den grond dan regen. Een zomerregen komt voor een groot deel in de slooten terecht in plaats van in de aarde. Maar sneeuw-water gaat voor een groot deel den grond in.

Dat komt, omdat de sneeuw zoo langzaam smelt.

Om een K.G. sneeuw van 0° te maken tot water van 0°, is bijna evenveel warmte noodig als om datzelfde ijskoude water aan de kook te brengen. Daardoor smelt de sneeuw zoo langzaam en komt er dus niet opeens een dikke laag water op de aarde te staan. Zulk een dikke laag zou wegvloeiën naar slooten en rivieren, wat thans alleen gebeurt bij sterken dooi; het weinige water, dat van de sneeuw dagelijks smelt, heeft gewoonlijk rustig gelegenheid om in den grond te dringen. En vandaar haalt de zomerzonnewarmte het wel weer naar boven.

Zonder de sneeuw zou een groot deel van de straks genoemde landstreken woestijn wezen, terwijl het thans wei- en bouwland en bosch is. Zie, dat is een ding, waarvan wij ons gewoonlijk geen rekenschap geven.

En er is nog iets. De sneeuw van de hooge bergen maakt, dat onze rivieren het geheele jaar bevaarbaar zijn.

In de landen zonder sneeuw, Afrika, Zuid-Azië en Midden- en Zuid-Amerika, hebben de rivieren veel water, tot overstromens toe, in den regentijd. Op Java kan één regenbui soms een hevige banjir veroorzaken. In den tijd met weinig of geen regen daarentegen drogen de rivieren uit.

Maar de Rijn, de Donau en alle rivieren, die van sneeuwbergen komen, hebben het geheele jaar water.

Onze Maas komt niet van sneeuwbergen. In het voorjaar, als de sneeuw smelt in het heuvelland, heeft hij veel water. Maar in den zomer in een tijd van droogte wordt de waterstand steeds lager en wordt de scheepvaart onmogelijk.

Zoo is het niet met gletscherrivieren. In de hooge Alpen smelt de sneeuw nooit, maar ze rolt als lawine naar het dal, of — en dat gebeurt meer — ze glijdt als bevroren massa's, als gletschers zeer langzaam de helling af. En in het dal gaat ze smelten. Dat gebeurt in den zomer, dus juist wanneer de rivier waterarm zou worden, meer dan in den winter. Daardoor zijn de rivieren van de eeuwige sneeuw veel regelmatigiger dan de andere. Mooie voorbeelden daarvan vinden we in Spanje. De Minho, de Ebro en de Guadalquivir komen van sneeuwbergen en zijn het geheele jaar rijk aan water; de Douro, de Taag en de Guadiana zijn het grootste deel van het jaar bijna droog.

Ook daarin zien we dus den invloed van de sneeuw.

En nu wil ik gaarne nog eens het sneeuwlandschap genieten met zijn ongerept wit, met zijn fraaie golvingen, met zijn mooie teekeningen op stammen en takken en wintergroen, en ik wil luisteren naar de stilte en me verlustigen in de groote rust van de natuur. En ge zult me toegeven, dat het treffend is: dat afsteken van de grauwe lucht tegen den witten bodem, of dat stralen van de sneeuw tusschen de kale takken der boomen door. Alle schilders hebben het schoon van de sneeuw gezien en weergegeven op het doek, en ook de fotografen weten de sneeuw vast te leggen op de gevoelige plaat, zoodat we ook in de zomerdagen ons nog eens weer de schoonheid van het wintersche landschap kunnen voorstellen.

Maar — we zijn toch blij, wanneer de winter weer gaat. Want zijn schoonheid is de schoonheid van den slaap, van de rust. Maar we hebben ook lief, meer lief, de schoonheid van den arbeid, van de beweging, van het leven in al zijn kracht. Haast zou ik zeggen: we verdragen den winter, omdat we hem moeten verdragen, en dan verblijden we ons over wat hij toch nog te genieten geeft aan schoonheid, maar hij is ons toch het ware niet. Dat is de zomer.

A. L.

Naar een kunstfoto.

WINTERDAG.

1073